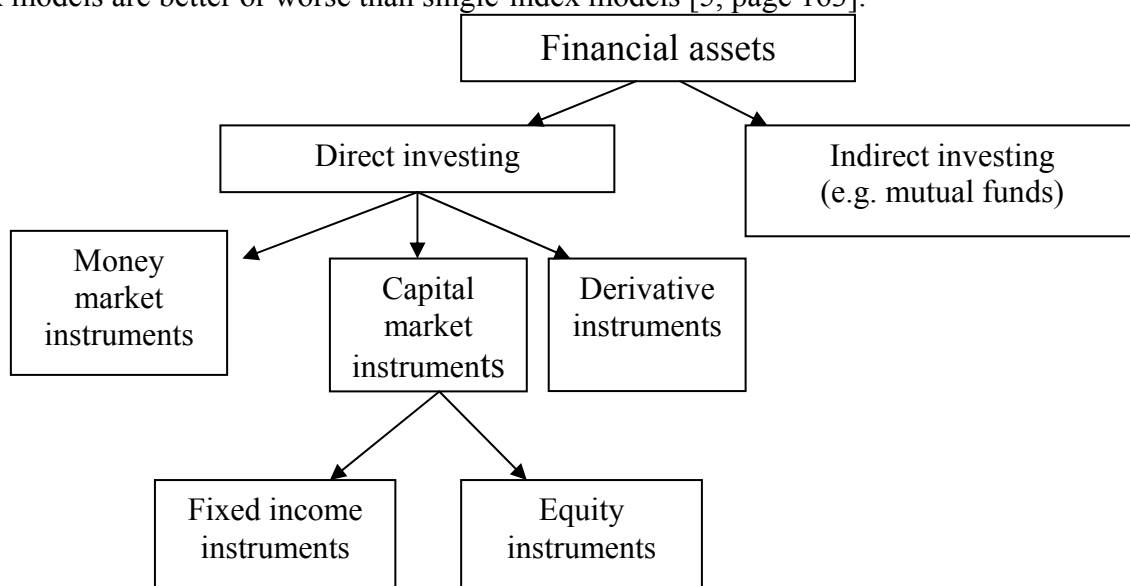


not imply that future correlation matrices will be forecast more accurately. Since there are an infinite number of multi-index models that can be tried, one cannot unequivocally say that multi-index models are better or worse than single-index models [5, page 163].



**Figure. 1. Types of Financial assets**

Increase of investment attractiveness of domestic enterprises is one of the most important priorities of investment politics that in turn has impact on the level of investment market development as a whole and some economic sectors, in particular. Thus, conducted research provides with opportunity of making integrated managerial analysis of innovation-investment activity, determination of innovation and investment potential of domestic industrial enterprises.

#### **References:**

1. Investments/ Practical Training and Experience// Academic & Research Journal no.19, October 2013
2. Investments/ practical training and experience// Academic & Research Journal no.16, September 2013
3. N.Ilysheva, S.Krylova Accounting, Analysis and Strategic Management of Innovation Activity– Moscow: Finances & Statistics, 2014. – 216 p.
4. P. Mykytik, B. Seniv. Innovation Activity: Study Guide – Kyiv: Centre of Educational Literature, 2009. – 392 p.
5. Frank J. Fabozzi, CFA. Investment management / Frank J.Fabozzi. – 2nd ed. – USA, New Jersey 07458, 1998. - 837 p.
6. M.Nikolayiv. Investment Activity: Study Guide / M.Nikolaev. – Moscow: Finances & Statistics, INFRA – Moscow, 2014. – 336 p.
7. O.Sukharev. Synergetics of Investments: Study Guide / O.Sukharev, S.Shmaniov, A.Kuryanov; under the editorship of O.Sukharev, professor. – Moscow: Finances & Statistics, INFRA – Moscow, 2011. – 368 p.
8. Edwin J.Elton, Martin J.Gruber. Modern Portfolio Theory and Investment Analysis. - 7th Edition.- USA: New York University, 2014.-728 p.

**Lisun Y.V.**

Ph.D., associate professor

*Kyiv national university technologies and design, Ukraine*

### **MANAGEMENT CONTRACTORS INTERESTS BASED ON NETWORK MODEL OF ECONOMIC DEVELOPMENT**

**Лісун Я. В.**

к.е.н., доцент

*Київський національний університет технології та дизайну*

### **УПРАВЛІННЯ ІНТЕРЕСАМИ КОНТРАГЕНТІВ НА ОСНОВІ МЕРЕЖЕВОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ**

*The article is devoted to analysis of the nature and the dialectical relationship between the categories of «economic growth», «economic development», an analysis of the category of «economic security» as a factor in economic development. The article justifies the principles of harmonization of individual, group and national interests as the basis of respect for economic security. The features using the network model as an effective mechanism of control interests in the economic system.*

**Key words:** *coordination of interests, network management model, economic security, economic growth, economic development*

*В статті розглянуті сутність та діалектичний зв'язок між категоріями «економічне зростання», «економічний розвиток», міститься аналіз категорії «економічна безпека» як чинника розвитку економіки. Розглянуто принцип узгодження індивідуальних, групових та національних інтересів як основу дотримання економічної безпеки. Досліджено особливості використання мережевої моделі розвитку як ефективного механізму управління інтересами в економічній системі.*

**Ключові слова:** *узгодження інтересів, мережева модель управління, економічна безпека, економічне зростання, економічний розвиток*

Циклічність соціально-економічного розвитку людства обумовлює періодичність повторення процесів економічного піднесення та спаду. Наразі світова економіка увійшла у фазу економічного спаду, про що свідчать фінансово-економічні кризи. У цих умовах актуальності набувають питання розробки і практичного використання інноваційних інструментів управління на всіх рівнях: держави, галузі, регіону, суб'єктів господарювання. Одним із таких інноваційних інструментів управління є мережева модель, що сприяє підвищенню економічної безпеці та розвитку економіки.

Економічний розвиток національного господарства передбачає дотримання стану розширеного суспільного відтворення та економічного зростання шляхом стабілізації та позитивних змін основних макроекономічних параметрів. Питанням економічної безпеки та економічного розвитку присвячено ряд наукових праць Г.А. Андрощук, О.В. Арєф'євої, С.М. Ілляшенко, Я.А. Жаліло, Г.В. Козаченко, О.В. Кокорєва, О.В. Кендюхова, Т.Б. Кузенко, С.М. Марущак, Т.В. Чечелевої [1-7].

*Метою статті є розробка теоретико-методичних аспектів управління інтересами контрагентів на основі узгодження індивідуальних, групових та національних інтересів як фактору економічного розвитку та економічної безпеки.*

В ході дослідження поставлено та вирішено такі завдання:

- дослідити сутність та діалектичний зв'язок між категоріями «економічне зростання», «економічний розвиток»;
- уточнити місце категорії «економічна безпека» як чинника розвитку національної економіки;
- розглянути принцип узгодження індивідуальних, групових та національних інтересів як основи дотримання економічної безпеки;
- дослідити особливості використання мережевої моделі розвитку як ефективного механізму управління інтересами в економічній системі.

*Виклад основного матеріалу.* Процес розвитку розглядається вченими як еволюційно-послідовна зміна стану господарської системи з переходом на нові, якісно відмітні рівні, що ілюструють зростання та зміну її соціально-економічних характеристик. Категорія «економічне зростання» відповідає за кількісні зміни, а категорія «економічний розвиток» – за якісні зміни національного господарства. Діалектичний зв'язок між зростанням та розвитком в сфері економіки полягає в тому, що розвиток є метою управління економічною системою, а зростання є інструментом досягнення зазначеної мети. Категорії «економічний розвиток» та «економічне зростання» пов'язані між собою, оскільки «економічне зростання, що відображає кількісний приріст продукції, неможливе у довгостроковій перспективі без економічного розвитку» [1, с. 9].

На думку провідних вчених індикатором здатності національної економіки до економічного зростання є економічна безпека. Жаліло Я.А. визначає економічну безпеку як складну багатофакторну категорію, що характеризує здатність національної економіки до «розширеного самовідтворення з метою задоволення на визначеному рівні потреб власного

населення і держави, протистояння дестабілізуючій дії чинників, що створюють загрозу нормальному розвитку країни, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання» [2, с.88].

Погоджуємось із думкою Жаліло Я.А., який досліджуючи економічну безпеку на рівні національної економіки, наголошує на переході від розуміння безпеки як зовнішньо керованого процесу забезпечення до внутрішнього процесу формування здатності до відтворення.

Також Й. Шумптер під розвитком пропонує розуміти лише зміни господарського обороту, які породжує економіка за рахунок внутрішніх чинників [3]. Дослідження питань збалансованого функціонування та розвитку економічних систем базується на поняттях «збалансованість» та «дисбаланс». Дисбаланс означає «відсутність рівноваги, відсутність балансу, у більш широкому значенні – невідповідність. Баланс, в свою чергу, характеризує певне співвідношення взаємопов'язаних показників будь-якого явища, наприклад економічної системи» [6, с. 15].

Економічний дисбаланс трактується з двох позицій:

- відсутність ринкової рівноваги (рівновага попиту та пропозиції на ринку);
- відсутність стійких тенденцій рівномірного розвитку економіки [6, с. 20].

На глобальному рівні виділяють наступні сфери, в яких оцінюються дисбаланси:

1. Наявність деякого матеріального ресурсу (мінеральні ресурси, фінансові ресурси, людські ресурси, виробничі ресурси, інформаційні ресурси);
2. Обсяги виробництва матеріальних та нематеріальних благ (ВВП, окремі види сировини та продукції);
3. Якість життя суспільства, що вимірюється якістю та кількістю споживаних благ;
4. Наявність деяких можливостей, що надаються громадськими й державними інститутами: освіта, економічні і політичні свободи, захист правопорядку, медичне обслуговування та ін..
5. Рівень розвитку суспільства / економіки (рівень освіти, технології, культури, демократії).

Економіка з позицій загальної теорії систем побудована на основі принципу цілісності, структуризації та ієрархічності і характеризується такими елементами [6, с. 16]:

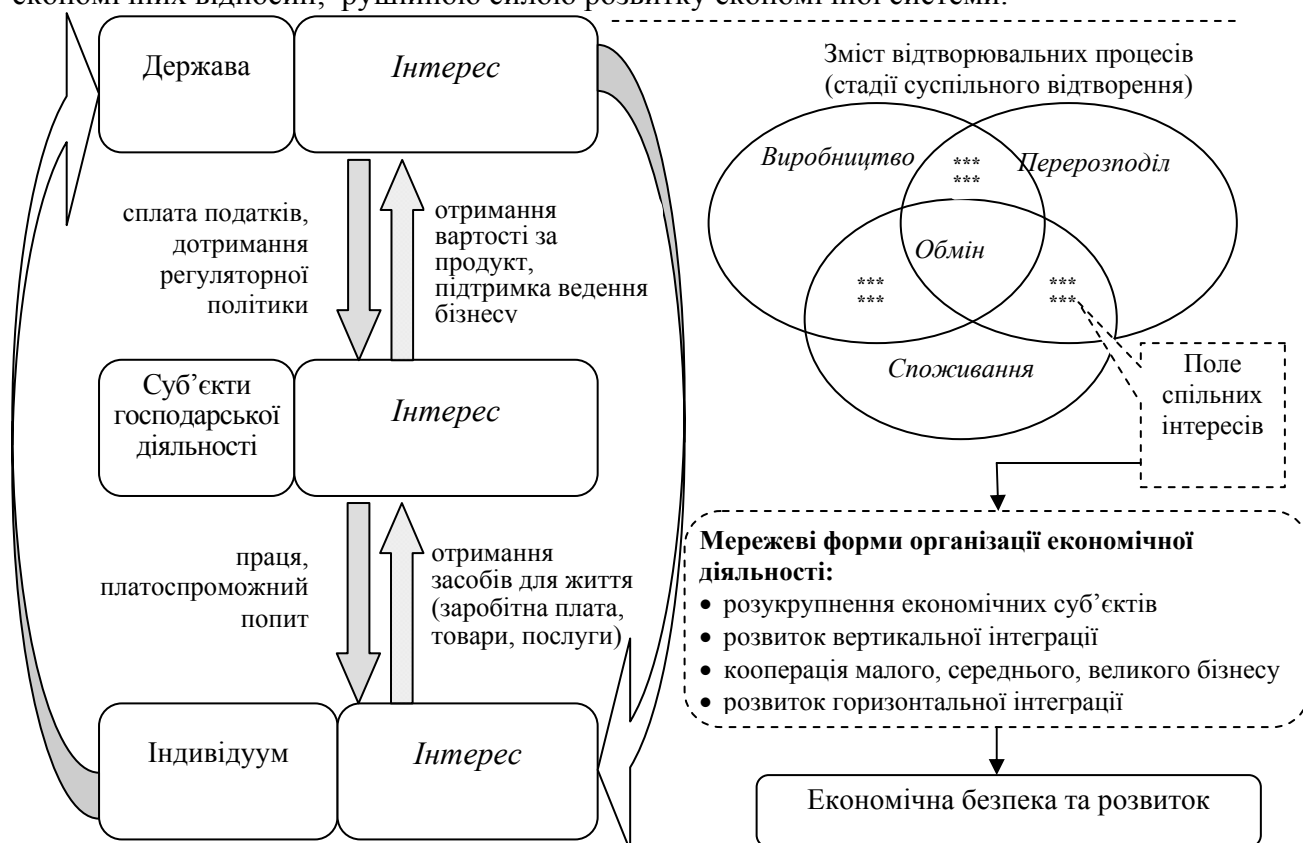
- структура системи, як стійка упорядкованість її елементів і зв'язків (індивідуум, суб'єкти господарської діяльності, держава);
- функція системи, яка характеризує прояв її властивостей у даній сукупності відносин і є способом дії системи при взаємодії із зовнішнім середовищем (виробництво, перерозподіл, споживання, обмін) (рис. 1).

Фундаментальним принципом дотримання економічної безпеки та забезпечення економічного розвитку є узгодження індивідуальних, групових та національних інтересів. Інтерес, як економічна категорія є важливою складовою понятійного апарату економічної безпеки. Економічний інтерес потрібно розуміти як реальний, зумовлений відносинами власності та принципом економічної вигоди мотив і стимул соціальних дій щодо задоволення динамічних систем індивідуальних потреб. Економічний інтерес, його об'єктивний зміст, форми вияву реалізуються через різні види діяльності суб'єктів господарювання, у процесі якої об'єктивно виникають і розвиваються виробничі відносини.

Єдність і протилежність економічних інтересів виступають джерелом руху їх як цілісної системи., перетворюючи тим самим економіку на режим саморегульованої сукупності зв'язків і відносин між її учасниками.

Економічні інтереси відіграють функціональну роль у системі виробничих відносин, «опосередковуючи взаємодію діалектичних суперечностей – неперервності та дискретності розвитку економічної системи і породжує об'єктивні економічні суперечності, що є джерелом поступального прогресивного розвитку та одночасного вдосконалення економічної системи й економічних інтересів» [4, с. 459]. Водночас цілеспрямоване використання економічних інтересів як усвідомленої форми потреб людини займає досить

важливе місце в управлінні на макро- та мікроекономічному рівні. В умовах узгодженої взаємодії зі стимулами інтереси є: об'єктом управління; інструментом впливу на суб'єктів економічних відносин; рушійною силою розвитку економічної системи.



**Рис. 1. Управління інтересами на основі мережевої форми організації економіки**  
(розробка автора)

Рівні економічної безпеки індивідуума, суб'єктів господарської діяльності і держави є цілісними та неподільними. Здійснення індивідуальних відтворювальних процесів і їхнє перетворення на процес суспільного відтворення можливі лише за умови органічного поєднання робочої сили (індивідуум), засобів виробництва (суб'єкти господарської діяльності) та економіко-правового середовища (держави) [2., с.88]. У цьому випадку на визначення збалансованості впливають традиційні альтернативи формування мети економічної системи – економічна ефективність та екологічність виробництва, зниження витрат та дотримання соціальної відповідальності [6, с. 15].

Інтересом суб'єкта господарської діяльності є зацікавленість у фінансовій стійкості та стабільності, економічному зростанні, оптимальному та ефективному ресурсному, кадровому та управлінському забезпеченні та інформаційно-правовому захисті [5, с. 66]. Головна суперечність економічних інтересів, інтересів економічної безпеки різних рівнів полягає у *змісті* відтворювальних процесів, який на рівні індивідуума проявляється у споживанні; на рівні суб'єкта господарської діяльності – у забезпеченні бізнес-процесу (виробництва); на рівні держави – у перерозподілі ресурсів.

Об'єднання різноманітних за змістом інтересів та індивідуальних відтворювальних процесів відбувається на стадії *обміну*, в процесі якого:

- *індивідуум* пред'являє державі і суб'єкту господарської діяльності свою працю, отримує натомість заробітну плату; сплачує суб'єкту господарської діяльності кошти, отримує товари і послуги; сплачує державі податки та збори, отримує - соціальні виплати та послуги;
- *суб'єкт господарювання* надає іншим суб'єктам господарської діяльності, населенню і державі свій продукт, отримуючи натомість його вартість; сплачує індивідууму

заробітну плату, споживаючи його робочу силу; сплачує іншим суб'єктам господарської діяльності кошти, отримуючи сировину, матеріали та комплектуючі; сплачує державі податки та збори, отримуючи підтримку рамкових умов ведення бізнесу та інші регуляторні послуги;

- держава надає населенню і суб'єктам господарської діяльності суспільні послуги і соціальне забезпечення, отримуючи натомість податки та збори; сплачує населенню заробітну плату, споживаючи його робочу силу; сплачує суб'єктам господарської діяльності кошти, отримуючи необхідні для реалізації його прямих функцій товари та послуги [4, с.90].

Успішність процесу розподілу, який забезпечує узгодженість інтересів економічної безпеки всіх трьох рівнів і, власне, процес суспільного відтворення, залежать від *еквівалентності* цього обміну. Якщо симетричний обмін у рамках наведених пар не відбувається, одна із сторін починає потерпати від невідновлюваної втрати частки свого відтворювального ресурсу і змушена уживати односторонніх заходів щодо захисту власної економічної безпеки [4, с .90]. Збурення в еквівалентності обміну, в кінцевому підсумку, спричиняються трьома основними чинниками: проблемою оцінки; готовністю платити (здатність контрагентів виставляти для обміну відповідний еквівалент); трансакційними витратами [4, с .90-93].

Відбувається еволюція економічної системи до формування *мережевої економіки*, в якій основним джерелом підвищення прибутку компанії є вже не конкуренція, а кооперація та співпраця. Серед переваг таких мережевої організації економічної діяльності є наступні [2, с. 274]:

- можливість отримання послуг, які виходять за межі сфери діяльності окремого підприємства;
- підвищення ефективності та гнучкості компаній за рахунок розширення спеціалізації;
- отримання переваг від масштабу при збереженні переваг малого і середнього бізнесу;
- встановлення довгострокових зв'язків між виробником і споживачем;
- підвищення сталості розвитку, поліпшення підприємницького клімату в регіоні за рахунок узгодженого впливу на місцеву та державну економічну політику.

Необхідно враховувати специфіку організації мережевої моделі співпраці суб'єктів господарської діяльності та держави залежно від типу економіки: перехідної, недокапіталізованої та ринкової (табл. 1).

Таблиця 1

**Особливості організації мережевої форми взаємодії для різних типів економіки**

<b>Тип економіки</b>	<b>Особливості організації мережевої форми взаємодії</b>
Перехідна економіка	Наявність значних диспропорцій у галузевому та регіональному розподілі капіталів, що обмежує потенціал традиційних засобів підвищення ефективності виробництва
Недокапіталізована економіка	Можливість використання незначного інвестиційного потенціалу індивідуумів, суб'єктів господарювання та держави. Підвищення ефективності економічної діяльності за рахунок організаційних зрушень, які потребують відносно невеликих інвестиційних витрат
Ринкова економіка	Існування відносної пропорційної насиченості капіталами, що урівноважує можливості зниження виробничих витрат, створює умови для організації співпраці суб'єктів, які мають різну конкурентну вагу

Визначальними складовими розвитку мережевої моделі в Україні на сучасному етапі є наступні

1. Встановлення раціональної межі розукрупнення економічних суб'єктів та використання переваг функціонування великого бізнесу. Великі бізнес-групи витісняють

дрібних посередників, знижують накладні та трансакційні витрати, відновлюються системи зв'язків між підприємствами, задіяними в єдиних технологічних процесах, спостерігаються консолідація та раціоналізація використання фінансових ресурсів, поєднання трейдерського та банківського капіталів.

Потрібно враховувати ризики безконтрольного зростання великого бізнесу: ймовірність зростання структурних диспропорцій у розвитку галузей за умов загальмованості міжгалузевих та міжрегіональних потоків капіталів; використання нестійких механізмів консолідації фінансово-промислових груп, що підвищує їх залежність від місцевого й центрального керівництва.

Сферою відповідальності держави в процесі розукрупнення економічних суб'єктів є забезпечення конкурентності економічних відносин та запобігання проявам монопольної поведінки на вітчизняному ринку.

2. *Підвищення організованості економічного середовища шляхом формування вертикально інтегрованих структур.* Такі структури суттєво зменшують трансакційні та накладні витрати, підвищують прогнозованість та динамічність виробничих процесів.

3. *Встановлення кооперації малого і середнього бізнесу з великим* шляхом формування субпідрядних систем, франчайзингових, лізингових та інших структур. Така кооперація потребує формування відповідного нормативно-правового середовища та створення достатньої кількості малих підприємств, спроможних забезпечити співпрацю, як на рівні підприємств, так і на рівні найманих працівників (за рахунок створення нових робочих місць).

4. *Розвиток горизонтальної інтеграції та формування кластерних мереж, як географічно близькі груп взаємопов'язаних компаній, постачальників, служб сервісу та пов'язаних з ними інституцій у конкретному полі діяльності.* Така форма ведення бізнесу потребує координації спільних зусиль та дозволяє доповнити та підвищити потенціал контрагентів. Кластер підвищує продуктивність фірми за рахунок зниження трансакційних та накладних витрат), зміцнює спроможність до інновацій, стимулює створення нового бізнесу завдяки зменшенню вхідних бар'єрів [2, с. 275-276].

Отже, приходимо до висновку, що економічний розвиток, як багатофакторний процес відображає еволюцію господарського механізму і зміну на цій основі економічних систем. Здатність економічної системи до відтворення базується на внутрішніх мотивах та інтересах, відповідно до стадій суспільного відтворення: виробництво, розподіл, обмін та споживання, на яких проявляється суперечність або об'єднання економічних інтересів.

Зв'язок між економічним зростанням і розподілом доходу розкривається через критерій економічної ефективності. Дослідження цього питання на інституційній платформі призводить до необхідності включення в аналіз критерію соціальної справедливості, який може бути джерелом конфліктів або згоди і, відповідно, сприяти збільшенню або економії трансакційних витрат. Подальше підвищення ефективності й конкурентоспроможності виробництв та галузей потребує мінімізації трансакційних та накладних витрат, підвищення керованості та гнучкості виробництв шляхом налагодження оптимальної взаємодії з постачальниками та споживачами, як контрагентами на підставі спільної власності на активи, договірних відносин або неформальних угод.

### Література:

1. Эффективный экономический рост: теория и практика: Учебное пособие для студентов экономических вузов / Под ред. Т.В. Чечелевой. – М. Экзамен, 2003. – 320 с.
2. Жаліло Я.А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія. – К.: НІСД, 2009. – 336 с.
3. Бондар Н.М. Розвиток транспортної інфраструктури України на засадах державно-приватного партнерства: монографія / Н.М. Бондар. – К.: НТУ, 2014. – 336 с.
4. Левченко Д.В. Проблеми встановлення сутності категорії «інтерес» // Актуальні проблеми держави і права. – 2011., №1. – С. 455-461.
5. Кокорева О.В. Зіставлення понять: інтереси та загрози, їх вплив на економічну безпеку туристичного підприємства // Вісник НТУ «ХПІ». – 2013. – № 53 (1026). – С. 64-67.